

Asia: VN/13551/2019

Valtioneuvoston periaatepäätös Kiertotalouden strategisesta ohjelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtioneuvoston periaatepäätös Kiertotalouden strategisesta ohjelmasta

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Lausunto

Kiertotalouden strateginen ohjelma vuoteen 2035 pitää sisällään laajan tilannekuvan kiertotalouden nykytilasta sekä tulevista haasteista. Kiertotalouden edistämiseksi on asetettu kunnianhimoisia tavoitteita, joiden saavuttaminen tulee haastamaan toimijoita laajalla rintamalla. Toimintaympäristön kuvauksessa on tunnistettu hyvin haasteet, joita kohtaamme globaalisti; luonnon monimuotoisuuden hupeneminen, luonnonvarojen ylikulutus sekä ilmastonmuutos.

Strategisen kiertotalouden ohjelman tavoitteet ovat kunnianhimoiset. Koska kiertotalouden edistäminen on useita hallinnonaloja ja toimialasektoreita läpileikkaava teema, tulee ohjelman toimeenpanossa varmistaa se, että keskeiset tahot sitoutuvat tavoitteiden toteuttamiseen. Systeminen muutos kohti kiertotalousyhteiskuntaa vaatii tarkkuutta ja taitoa muutosprosessin johtamiselta.

Kunnilla ja alueilla on merkittävä rooli kiertotalouden edistämisessä. Kiertotalouden strategisen ohjelman yhtenä ehdotuksena on, että kuntien strategioissa tulisi huomioida kiertotalouden periaatteet. Kiertotalous on vahvasti esillä Pohjois-Karjalan maakuntaliiton strategisessa työssä. Kiertotalouden ja resurssiviisauden teemojen sisällyttäminen osaksi maakunnallista ohjelmatyötä mahdollistaa myös EU-rahoituksen hyödyntämisen kiertotalouden edistämisessä.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä esitetään perustettavaksi kansallinen osaamisverkosto tukemaan kuntien ja alueellisten ekosysteemien työtä hiilineutraalin kiertotalousyhteiskunnan edistämisessä. Rahoituksen kohdentaminen ekosysteemyöhön ja kiertotalousverkostojen

luomiseen on tärkeää. Samalla on tarpeen huomioida jo olemassa olevat verkostot ja niissä tehty työ kiertotalouden edistämiseksi.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto on mukana Circwaste – Kohti kiertotaloutta -hankkeessa, jonka avulla maakuntaan on muodostettu alueellinen yhteistyöryhmä koordinoimaan valtakunnallisen jätesuunnitelman toimeenpanoa sekä edistämään kiertotalouden toteutumista Pohjois-Karjalassa. Alueellisen yhteistyöryhmän työskentelyn koordinoinnissa maakuntaliitolla on ollut keskeinen rooli. Yhteistyötä on tehty tiiviisti ELY-keskuksen kanssa. Koska kiertotalous liittyy olennaisesti aluekehittämiseen sekä aluesuunnitteluun, olisi luontevaa, että maakuntaliitto olisi keskeinen toimija kiertotalouden edistämässä sekä yhteistyöverkostoissa myös tulevaisuudessa.

Kiertotalouden keskiössä on tuote palveluna -liiketoimintamallit, joiden nykyistä laajempi hyödyntäminen mahdollistaisi resurssitehokkuuden parantamisen tuotteiden käyttöasteen nousun myötä. Kiertotalousohjelman toimeenpanossa tulisi löytää konkreettisia avauksia ja toimenpiteitä, joiden avulla voidaan vauhdittaa muutosta kohti tuotteiden ostamista palveluna.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä todetaan, että yrityksiltä ja kuluttajilta puuttuu taloudellisia kannusteita tehdä kiertotaloutta edistäviä valintoja. Syynä on se, että yritystoiminnan haitallisia ulkoisvaikutuksia, kuten hiilidioksidipäästöjä, luonnonvarojen käyttöä tai luonnon monimuotoisuuden vähenemistä ei ole hinnoiteltu riittävästi. Yrityksille tulisivat luoda kannustimia uusioraaka-aineiden käyttöön neitseellisten raaka-aineiden hyödyntämisen sijaan. Kierrätettyjen raaka-aineiden kilpailukykyä tulisi lisätä suhteessa neitseellisten raaka-aineiden käyttöön.

Kokonaisvaltaisessa siirtymässä kohti kiertotalousyhteiskuntaa on keskiössä osaaminen ja koulutus sekä asenteisiin vaikuttaminen. Sen vuoksi onkin tärkeää, että osaamisen kehittämiseen, innovaatioihin ja uusien taitojen omaksumiseen varataan tarvittavat resurssoinnit. Kiertotalousteemat on syytä ottaa mukaan kaikille koulutusasteille sekä varmistettava myös opetushenkilökunnan osaamisen hyvä taso. Myös yrityksille tulee tarjota mahdollisuuksia henkilöstön osaamisen kehittämiseen kiertotalousnäkökulmat huomioiden.

Kiertotalouden tavoitteiden seurannan kannalta datan merkitys on suuri. On keskeistä määritellä, kerätä ja avata kiertotaloudelle tärkeät tiedot. Samassa yhteydessä tulee varmistaa tiedon saatavuus, järjestelmien rajapinnat sekä määritellä, mitkä tahot voivat tietoa hyödyntää. Avoimuuden kannalta olisi tärkeää, että mahdollisimman monet toimijat voisivat hyödyntää kiertotalouteen liittyviä tietoja. Tietojen hyödyntäminen on avainasemassa kiertotalouden seurannassa ja mittaamisessa. Kiertotalouden mittaamiseen liittyviä seurantajärjestelmiä tulee kehittää siten, että niistä saadaan tietoja myös alueellisella tasolla (esim. alueellisen tiedon saatavuus yhdyskunta-, pakkaus- ja rakennusjätteiden määristä sekä kierrätysasteista). Alueellisen tiedon saatavuus on keskeistä arvioitaessa alueella toteutettujen toimenpiteiden vaikuttavuutta. Seurantajärjestelmien kehittämiseen ja käyttöönottoon tulee varata tarvittavat resurssit.

Kunnat voivat edistää kiertotaloutta julkisen hankintojen kautta. Tavoitteena on, että julkiset hankinnat tukevat Suomen hiilineutraaliustavoitetta (2035) sekä kiertotalouden toteuttamista. Tämä edellyttää kiertotaloutta tukevien hankintakriteeristöjen laadintaa ja niiden sisällyttämistä osaksi hankintaprosesseja.

Mahonen Sirpa

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto - Heikura Aino, projektipäällikkö, Circwaste -
Kohti kiertotaloutta hanke, Alueiden käyttö yksikkö